

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Redactie-sekretariaat: Postbus 7176 te Amsterdam.

Administratie: Pasteursingel 29b, Rotterdam-7

K. B. HOLWERDA — DOORN

„Waarom is de rijke dwaas eigenlijk een dwaas?”

Middagdienst N.C.R.V. 28-8-'72

We zitten weer midden in het touwtrekken om de inkomens. De organisaties, het kabinet, werkgelegenheid, verkiezingen — alles in touw. Moeizame onderhandelingen, in spanning wachtende mensen: Wie trekt er aan het langste eind? Is de koek op?

Veel mensen denken, dat in deze praktische zaken Jezus Christus, God, de Bijbel, je in de steek laten. Koren op de molen van hen, die zeggen, dat de Kerk altijd gecomplooteerd heeft met het establishment, dat God toch blijkbaar de zaak ook maar blauw-blauw laat. Misschien denkt U dat ook, als U Lukas 12:13-21 leest.

Nietwaar? Dat lijkt minstens teleurstellend. Komt me daar toch iemand uit het volk bij Jezus Christus! Hij onderkent en erkent toch de autoriteit van de Meester. Hij aanvaardt toch diens bemiddeling als een gezaghebbende zaak.

En juist dan, nu die kans zich voordoet, laat Christus die man in de kou staan, denken wij. Hij wil niet bemiddelen. En verwijst hem naar de bevoegde autoriteiten, die er voor zulke zaken ook in Israël waren. Een gemiste kans voor het evangelie van Gods koninkrijk, zou U kunnen denken! God helpt je niet in dergelijke problemen, zegt de één. En een ander denkt er goed aan te doen te beweren, dat dergelijke, alledaagse, natuurlijke zaken God en zijn Zoon niet interesseren, dat Hij zich alleen houdt aan de zaligheid en de hemelse bestemming. Een dilemma, dat je vandaag toch veelal wordt opgedrongen. Een direct, pasklaar antwoord op veel vragen in de relatie tot de naaste vind je in de Bijbel lang niet altijd. En dat vinden we toch wel heel urgent. Terwijl anderzijds gedaan wordt, of God er alleen maar is voor de zaligheid enzo. Dat bijt elkaar vandaag, de horizontalist, die uitsluitend kijkt naar de naaste. De verticalist, die alleen kijkt naar God. Maar waar kijkt God eigenlijk naar? Want de vraag is: is dat waar? Liet Christus die man met zijn erfenis-probleem in de kou staan? Liet Hij de scharen, die er getuige van waren, zonder praktisch onderwijs in het evangelie van Gods rijk op aarde?

Ik geloof dat niet. Jezus boort immers in dit gebeuren een dieper liggende vraag aan. Een vraag, die er niet alleen is voor die man met zijn probleem. Een vraag, die er is voor ons allemaal, of we ons dat nu bewust zijn of niet. De vraag wat er achter onze problemen zit. Christus geeft in die vraag zijn verlossing.

Het gaat me nu vooral om wat Jezus in vs 15 zegt — zegt tot allen die daar stonden: „Pas op en wacht U voor alle hebzucht. Want ook al is iemand rijk, zijn leven is niet uit zijn bezit”. De Here vertelt dan dat verhaal, dat U wel kent als het verhaal van de rijke dwaas. En dat Hij besluit met de woorden: „Zo gaat het met iemand, die schatten vergaart voor zichzelf en niet rijk is naar God”.

Ik spreek U over dit bijbelwoord en houd dan maar als thema: **WAAROM IS DE RIJKE DWAAS NU EIGENLIJK EEN DWAAS?**

U moet maar niet te snel zeggen, dat God die man met zijn problemen de mist instuurde. En U moet niet zeggen, dat die zaak God niet interesseert. Want dan vergeten we allen met elkaar, dat Jezus wel géén arbiter wil zijn in het geschil van die man. Maar dat het geval voor Hem wel aanleiding was, om de achterliggende kwestie aan de orde te stellen. Het gaat Jezus Christus, die van God is gekomen, er namelijk niet om, om U gelijk te geven, of mij. Het gaat Hem erom, dat we de dingen bekijken van de kant waarvan God ze ziet. Hij, Gods Zoon, zag dat probleem, vaak een onontwarbaar probleem, dat wij niet eens meer zien, tenminste niet scherp.

Laten we luisteren naar dit Woord van Christus. Misschien doorbreekt de manier, waarop God hier ziet en redt en tot ons spreekt, wel héél de ban, de onduidelijkheid, van ons probleem met zijn dilemma's.

Jezus Christus had in de vraag van die man een zeker fanatisme bespeurd. Laten we eerlijk zijn: dat zit er bij ons ook in. Het is géén kleinigheid, zult U zeggen, je inkomen, je levensonderhoud! Neen, dat is het ook niet. Maar Christus interesseert, waarom er dat fanatieke bij ons is in deze dingen. Dat doen alsof je leven ervan afhangt. Of

misschien moet ik niet eens zeggen: doen alsóf. Wij spelen dit spel, wij voeren deze besprekingen toch min of meer, omdat we denken dat ons leven ervan afhangt!

Welnu, dat heeft Jezus gelezen in de ogen van de vraagsteller. Dat heeft Hij gepeild in de harten van de mensen om Hem heen, en ook van ons. En dan komt er dit woord voor allemáál: pas op en wacht U voor de hebzucht!

Neen, ik houd geen moraliserend verhaaltje over deugd/ondeugd van hebzucht. Onze eigen taal zegt het al: heb-zucht, d.w.z. heb-ziekte. Taalkundig weten we in ieder geval nog, dat dit fanatisme, dat we denken dat ons leven ervan afhangt, een ziekte is, een levensaantastende en -vernietigende zaak. Als God, als Geneesmeester Jezus het niet verhoedt!

Het bijbelse woord is zo mogelijk nog scherper: steeds-maar-meer-willen-hebben. Je zit in een spiraal gevangen. Net als die man met zijn al maar grotere schuren. Heus, dat huist in ons hart, meestal niet uit pure vrekkingheid.

Meer-willen-hebben zomaar, 't is niet het plaatje van de vrek, verliefd op goud. Er zit dat fanatisme in, dat gevoed is door angst. Een bezorgdheid om de basis van ons leven veilig te stellen. Daarom worden deze dingen ook zo bloederstig gespeeld: we denken vaak, dat ons leven ervan afhangt. Christus zegt, dat dat niet waar is. O, Hij weet heus wel, — God weet wel, dat geen mens van de wind kan leven, niemand kan zonder brood. Maar Jezus leert ons erom bidden. D.w.z.: ons brood is Góds zorg! Een zaak van verlossing. Een verdienste van het kruis.

En waar het de Here nu om gaat is, die ban te breken. Van dat angste en dat fanatieke, dat je leven ervan afhangen zou. Jezus zegt: „Want zelfs als iemand overvloed heeft hängt zijn leven niet aan zijn bezit. Bezit stelt zijn leven niet veilig.

Dat zit er nl. altijd achter, achter die fervente jacht die ons bezielt in deze dingen. Je wordt meegenomen en je moet, want anders blijf je achter en val je uit de boot. Wij moeten zorgen voor onszelf.

Maar Christus zegt, dat dat niet zo is. Hij zegt, dat het een ziekte is, die alles aantast, die elke verhouding gespannen maakt. Een permanent conflict tussen eigen belang en dat van de naaste. Dan kun je je naaste niet liefhebben. U weet net zo goed als ik, dat dat vandaag aan alles vreet, als een angst. En die angst komt van de duivel. Want die regeert met angst.

In de Bijbel staat dat al van Israël. Als God aan Israël het goede land geeft, dat Hij aan hun vaders beloofde, — dan ziet en noemt God het risico, dat die rijkdom voor zijn volk betekenen gaat. Mozes wijdt er een heel hoofdstuk aan in zijn laatste preken, Deut. 8. Daar zegt hij: als de Here U in dat goede land brengt, pas er dan voor op, **dat ge de HERE Uw God niet vergeet, kwijtraakt**. Dat kan en dat ligt zeer voor de hand. Het is heel menselijk, zó te gaan leven, dat je vergeet, dat je leven aan God hangt, aan God alleen! De duivel wil dat graag. Hij wilde dat graag van Israël ook, dat het ging leven uit angst: we moeten voor onszelf zorgen.

Ons leven is onze zorg. Niemand zorgt voor ons. En angst is zijn raadgever! Wat denkt U, dat die Israëlieten het zo aardig vonden voor beelden te knielen, de afgoden van Kanaän, één of ander „pimitief” gedoe? Vergis U niet. Die hele afgoderij van Kanaän en vervolgens is één grote demonische dienst van de angst, om het eigen leven veilig te stellen: alle offers, alle riten zijn pogingen te controleren, vrede te maken met de machten, die het leven kunnen veiligstellen. Dat is vandaag nog zo. Nu, dáár hebt U die dwaasheid van de rijke dwaas: dat hij dacht dat zijn leven hing aan zijn bezit. Een duivelse leugen. Iets dat de maatschappij van onze dagen vergiftigd en demoniseert. In het loonoverleg in ons land, in de verhouding arm-rijk en noemt U maar op.

In dit nummer:

Pagina 227

Ds K. B. Holwerda,

„Waarom is de rijke dwaas eigenlijk een dwaas?”

Pagina 228

Ds H. Smit,

De ellende van de halve toepassing

Pagina 229

Drs H. de Jong,
Naar aanleiding van
Nixon's aftreden

Pagina 230

D. W. L. Milo,
Landjuweel

Pagina 231

H. Langerak,
De hand van de dichter (1)

Pagina 232

Te berde
Boekbesprekingen

De rijke dwaas is een dwaas, omdat hij vergeet, dat ons leven aan Góð hangt. Dáárom durft hij geen stap terug te doen en geen eis te laten vallen. Dat is het griezige van deze zaak. U zult in deze dingen misschien nooit aan God denken. En ook niet aan de duivel. Maar de duivel denkt wél aan U en mij, om ons in zijn angst te strikken. Maar, en dát is het evangelie nu: Góð denkt ook aan U en mij! Blijkens dit eigen woord van Jezus stelt God het grondprobleem. Jezus leerde bidden om ons dagelijks brood. Maar daarom maakt Hij ons los uit de terreur van de demonische levensangst. Zolang dát niet gebroken is leven we in de angst. De dienst van de moderne en ouderwetse afgoden is zwaar en hard. En zolang als we ons eraan geven en God afwijzen kan God niets met ons beginnen. Maar zólang wordt het grondprobleem ook niet opgelost, worden we niet verlost. Want zólang staan we tegenóver God, die ons helpen wil. Dat is zonde. En de beloning van de zonde is ook hier: de dood.

Ziet U wel, dat Jezus Christus wel dégelijk is de verlosser van God, óók in de basis van de problemen van onze tijd? Ziet U wel, dat het geen nonsens is deze kwaal aan te wijzen, wat ze voor God is: zonde, en de macht dáárvan te breken? Dat God níet in de kou laat staan? Dát doet Christus met de parabel van die rijke dwaas. Dwaas, want hij vergeet, dat zijn leven aan God hangt. En is daarom reddeloos. Daarom besluit Christus dit gebeuren: zo vergaat het elk, die voor zichzelf schatten vergadert en die niet rijk is in God. Het staat er in het evangelie nog scherper: wie schatten vergaart voor zichzelf, — hóórt U de angst? En niet rijk is **naar** God toe. Neen, dat moet U niet overdrachtelijk nemen, of „vergeestelijken” zoals het met een slecht woord heet. Jezus meent wat Hij zegt: wie niet rijk is naar God toe. Dít valt uit de boot. Dít heeft geen basis. Dít vergaat van angst. Dít geeft toe aan de demonisering van het leven door de vijand van God. Bij uitstek evangelie voor rijke westerlingen. Op het eerste gezicht is het volgende vers duister:

De zonde die de zondaars vleit,
doet záchť en vol arglistigheid
diep in hun hart zich horen.
Zij vrezen niet voor God de Heer,
en hun geweten spreekt niet meer:
ze zijn aan 't kwaad verloren.

Verstaan we die woorden nu wél? En zeggen we dan ook: bij U Heer is de levensbron? Zijn we blij met Christus, die de angst breekt en de waarheid zegt, en de valse dilemma's van satan opruimt? Óók als Hij ze opruimt in ons eigen denken? Zijn gunst alleen maakt waarlijk vrij. Vrij van de duivel en zijn ganse rijk.

Gebed

Here God, wij zoeken U, omdat U zich aan ons openbaart in Jezus Christus, Uw Zoon. Wij danken U in onze tijd, waarin de spanning wordt opgevoerd, voor zijn bevrijdend Woord. Wilt U ons altijd in het oog doen houden, dat U de Levensbron bent, dank zij het offer en de ontrecting van uw Zoon, ook voor ons? Geef ons door uw Geest helder inzicht in de listen en lagen en valse dilemma's, waarmee uw vijand optrekt. Geef ons moed tegen zijn terreur: de zieken, de eenzamen, de wanhopigen, hun die niet meer weten. Wilt U ons allen

H. SMIT — DEN HELDER

De ellende van de halve toepassing

■ De tekst

In Matth. 5:23-24 lezen we het volgende: „Wanneer gij dan uw gave brengt naar het altaar en u daar herinnert, dat uw broeder iets tegen u heeft, laat uw gave daar, vóór het altaar, en ga eerst heen, verzoen u met uw broeder en kom en offer daarna uw gave”. In deze woorden leert de Here Jezus ons de nauwe samenhang van de beide grote geboden. Een blijvende zaak tussen mijn broeder en mij, een hangende kwestie, ... ze maakt het me onmogelijk recht voor de HERE te staan en Hem te loven. Het boze woord tegen de broeder maakt dat mijn psalmen vals klinken. Niet in de oren van de mensen wellicht, wél in het oor van God.

Mijn gave, mijn lof aan God

Kerkelijk Leven

moet wachten totdat de vrede met de broeder hersteld is. „Laat uw gave daar, vóór het altaar” — „verzoen u met uw broeder” ... het zijn twee geboden die je niet van elkaar kunt losmaken. Het behoren de componenten te zijn van één en hetzelfde vredeswerk. Als ik mijn gave vóór het altaar laat liggen, dan wordt er immers op mijn terugkomst en op mijn offeren stráks gerekend! Dat is duidelijk genoeg! Maar waarom denken we dan soms, dat die twee geboden als het ware „los” en „per stuk” verkrijgbaar zijn? Waarom komen we soms tot

BIJBELSE RAADGEVINGEN

Liefde betonen aan onze ouders

Wij kunnen veel over naastenliefde praten. We kunnen die naastenliefde ook op allerlei manier in praktijk brengen. Als we maar niet vergeten dat de eerste naasten waarover Gods wet spreekt onze vader en moeder zijn. Vóór anderen zullen we aan hén alle eer, liefde en trouw bewijzen.

Het heeft de HERE liefd ons door hun hand groot te brengen en op te voeden. Zij hebben van ons eerste levensbegin af onze moeiten en lasten gedragen; ons met hun liefde en zorg omringd; ons gevoed en gekleed.

Zij hebben geduld moeten oefenen met onze gebreken en lastigheden en ons moeten waarschuwen en beschermen tegen de gevaren van het leven.

Het was hun voldoening en vreugde toen ze al die arbeid en opofferingen door Gods goedheid beloond mochten zien en wij op onze bestemming mochten komen. Nu vraagt de HERE van ons dat wij, volwassen en zelfstandig geworden, aan onze ouders weder-

verging zullen doen. Dat wij hun levensavond wat zullen verlichten. In hun hulpbehoefende, wanneer het even kan en met opoffering van eigen gemak en genoegens, hun de helpende hand bieden. En dus niet onder voorwending van allerlei bezwaren ons onttrekken aan onze dure kinderplicht.

Evenals er in de dagen van onze Heer Jezus Joden waren, die met schijnvrome verontschuldigen zich van hun kinderplicht afmaakten (zie: Markus 7:9-13), zo zijn er ook heden ten dage nog wel kerkmensen die met vroom klinkende uitvluchten hun ouders laten aantobben en hen aan diaconieën of andere instanties overlaten.

Zij kennen de vreugde niet van het aan-ons-voorgeslacht-weder-vergelding-doen en in de eerste plaats aan eigen huis, aan onze eigen vader en moeder, gods-vrucht te betonen.

Zij mogen wel schrikken voor het apostolisch vermaan: Zo iemand de zijnen en voornamelijk zijn huisgenoten niet verzorgt, die heeft het geloof verloochend en is erger dan een ongelovige.

Goed voor vader en moeder zorgen is welgevallig in Gods oog.

Bilthoven.

B. Telder

wegtrekken van de dwaasheid van de rijke dwaas, die zo dicht bij ons ligt. Laat ons U zien en gericht zijn op U. Ruk uw kinderen, ruk de mensen uit die leugen, waarin we ongemerkt vallen en waardoor we U kwijtraken.

Zo vragen we U voor het land, waarin we leven, de wereld waarin wij wonen. Here God, laat om Jezus' wil niet toe, dat de aarde stikt in het gif en dat de mensen omkomen in een doodsangst voor het leven!

Wij bidden U vooral voor H.M. de Koningin, ministers, raden en staten, Ook voor de verkiezingen die komen moeten. Here geef, dat we niet allen met argusogen onze wensen en klachten indienen, maar dat we bidden, dat U door hen ons regeert, regeert met de verlossing in Christus.

Laat uw Woord, ons een kracht tot redding zijn, ook voor dit leven. Laat ons gegrepen worden, niet door de goedbedoelde idealen van mensen, maar door Uw ideaal, Uw heerschappij die komt, gekocht door de dood en vastgelegd in de opstanding van uw eigen Zoon. En vergeef ons onze schulden, om Christus' wil. Ook onze schulden van rijke dwazen. Amen.

een toepassing van het hálve vers in de dwaze mening dat we dan tenminste nog voor 50% gehoorzaam zijn geweest?

■ Proeve van „toepassing”

In de kerkelijke praktijk zijn we wel eens een proeve van toepassing tegengekomen die helemaal op die dwaze 50%-gedachte berustte. Het is me wel overkomen, dat iemand van het Avondmaal wegbleef. En als je hem vroeg waarom, dan antwoordde hij, dat je met een wrok in je hart tegen een broeder toch niet behoorde te gaan! Dat stond toch zeker duidelijk genoeg in de bijbel? En dan kwam Matth. 5 naar voren! Toepassing van het hálve vers! En zo werd de ongehoorzaamheid gehuld in het gewaad van een — zij het ook „halve” — gehoorzaamheid. Men had zijn gave voor het altaar gelaten en in de geest van de Schrift gehandeld! Maar nu lág die gave daar — zinloos, leeg. Want de offeraar was doodgewoon wéggegaan. Zonder aan de verzoening met zijn broeder te denken! Hoe kan iemand toch zo dwaas zijn, dat hij de delen van dat gezegde van de Here als los-verkrijgbare-onderdelen beschouwt! En toch weet de duivel die dwaasheid soms te hullen

in een waas van heiligheid. Je bent tenminste eerbiedig met het heilige en met de Heilige omgaan! Je hebt respekt getoond en je bent er tenminste niet met schennende handen op aan gevallen! Je bent tenminste niet als al die anderen, die maar klakkeloos aanzitten aan de heilige maaltijd!

■ Wijdere verbanden

Er zijn natuurlijk gebieden en omstandigheden die veel verder van de letterlijke tekst van Matth. 5 afliggen. Op die terreinen zal ook de zonde een ander karakter dragen. En toch zul je vaak, als je maar wat dieper wilt doordringen, herinnerd worden aan dat láten van de gave voor het altaar zonder de verzoening met de broeder, aan die „halve” gehoorzaamheid die in wezen een heel geraffineerde ongehoorzaamheid is, aan die verdwazing van de 50%-idee.

Ik denk aan de regelmaat van het kerkelijk leven: aan de kerkgang, aan de catechisatie. Ik denk ook aan de regel in het leven van gezinnen en personen: aan het bijbellezen, aan het gebed.

Soms constateer je dat de regelmaat gaat ontbreken. Allereerst natuurlijk in de kerkgang en in het catechisatiebezoek. Dat zijn

immers om zo te zeggen openbare aangelegenheden.

Maar hoe vaak is het al gebeurd, dat men zijn ongehoorzaamheid ging hullen in het gewaad van een — zij het ook „halve” — gehoorzaamheid! Als ik in de kerk zou komen zonder dat ik behoefte gevoel en als ik zou bidden zonder innerlijke aandrang en als ik naar catechisatie zou gaan terwijl ik er eigenlijk een hekel aan heb, dan zou dat toch niet **eerlijk** zijn? En als God echt heilig is, dan zal Hij toch ook niet van ons willen aanvaarden dat we iets doen wat we niet van harte menen? Zie daar allemaal opmerkingen die we zomaar niet opzij kunnen zetten! Is het niet zo? Maar het is bij elkaar toch een héle leugen! Omdat het daarbij **blijft**! Men is doodgewoon weggegaan. Zonder op te ruimen wat de gemeenschap met God in de weg stond. Alsof de Here Jezus tevreden is met een gave die zinloos voor het altaar ligt te liggen en tevergeefs wacht op de terugkeer van de offeraar! Maar wat weet de duivel ons toch te pakken met die halve toepassingen! Ongehoorzaamheid wordt omgebouwd tot een deugdfragment! We zijn natuurlijk niet waar we moeten zijn. Maar we zijn tenminste **eerlijk**. Ja, we zijn „honest to God”!

■ De geest van Jona

Van Jona lezen we, dat hij vluchtte „weg van het aangezicht des HEREN”.

Ook hier een man die wègliep. Uit het land van God. Uit het bereik — zo dacht hij — van de hand van de Heilige Israëls.

Zeg niet dat Jona de HERE tenminste nog respekterde! Zeg niet dat hij tenminste nog zoveel eerbied voor God had dat hij niet rustig in Israël kon blijven zitten! Want dat respect en die eer-

bied komen niet in mindering op zijn zonde, maar ze beklemtonen zijn verstoktheid in het kwaad! Het vreselijke is, dat Jona wil wegvlugten van de God van het leven. Het vreselijke is, dat Jona denkt dat dat mogelijk is. Het ontzettende is, dat Jona blijkbaar „bestaansmogelijkheden” ziet buiten de gemeenschap met de HERE. Maar juist in dat laatste zien we een verwantschap met wat ons nu bezighoudt.

Blijkbaar kunnen we ook vandaag nog zo diep vallen, dat we wel willen weggaan van het aangezicht, het altaar, de tafel, de gemeenschap des HEREN. Zonder aan terugkeer te denken. Blijkbaar kunnen ook wij zo diep vallen, dat we menen, dat dat echt kan en dat het ons „bestaansmogelijkheden” biedt. Maar ook bij ons is het zo, dat onze vertaling van de ongehoorzaamheid in deugdvolle termen — respect, eerbied, eerlijkheid — geen vermindering van het kwaad meebrengt, maar juist een klemtoon legt op onze verharding!

Jona heeft het geweten! „Laat zulk een dwang voor ú niet nodig wezen!”

De gave ligt voor het altaar te wachten op de **thuiskomst** van de offeraar! Ja, want hij is alleen maar echt thuis in de gemeenschap van de Vader! Bekering is niet de vlucht-van-God-weg maar de omkeer-naar-God-toe!

Het is nuttig dit te bedenken, nu het nieuwe werkseizoen weer begint. Met al zijn regelmatigheden ook in het kerkelijk leven. In de halve toepassing ligt grote ellende. Letterlijk! Je raakt „uit-het-land-van-God-weg”! Laten we bidden en werken om op te ruimen al wat de gemeenschap zou stagneren — boosheid, traagheid, geestelijke verdorring. Laat uw gave! — ruim de hindernis op! — KOM TERUG!

teren, 2 Sam. 12:14. Dat is het ergste aan deze zaak.

Solidair zijn wil ook zeggen, dat we zoeken naar het herkenbare in Nixon's afgang, tot onze eigen opscherping. Ik let dan in de eerste plaats op zijn levensgang, waarin ik een goddelijk vergeldingsgericht meen waar te nemen. Er is hard met Nixon afgerekend, maar was hij zelf ook niet hard? Langs welke meedogenloze wegen is hij president geworden en nu ook (ik denk aan de pers) president-af geworden! Daarin is, zoals de Bijbel zo karakteristiek zegt, Nixon's weg op zijn eigen hoofd teruggekeerd. Zo vaak kunnen wij waarnemen, als we tenminste opmerkzaam aan het leven deelnemen, dat een mens zo onthutsend duidelijk zijn trekken thuis krijgt. Het opvallende is nu, dat dit hier in de grootst mogelijke openbaarheid gebeurd is. „Gewis, er is een God die leeft, en op **deez** aarde vonnis geeft”, zoals de oude berijming van ps. 58 zegt.

Wat zou het indruk hebben gemaakt, als Nixon in zijn afscheidsrede sober en rouwmoedig deze Goddelijke vergelding in eigen leven had aangewezen! Of is dat teveel gevraagd? Ik denk hier aan wat ons in het boek Richteren verhaald wordt van koning Adoni-Bezek, onder wie de Kanaänieten tegen de Israëlieten vochten en die door de laatsten verslagen, gevangen genomen en verminkt werd. Deze man zegt dan: „Zeventig koningen met afgehouwen duimen en grote tenen hebben onder mijn tafel de brokken opgeraapt; naar wat ik gedaan heb, heeft God mij vergolden”. Zo'n heiden toch! Niemand vroeg hem om zo'n publieke verklaring, maar hij gaf die eigen beweging. Mocht van Nixon iets dergelijks niet verwacht worden?

Het voordeel van zo'n verklaring is, dat je afziet van degenen, die God als mensen bij zulk een vergeldingsgericht inschakelt (mensen bij wie niet uitsluitend edele motieven voorzitten) en je enkel let op de Almachtige, die we kennen als de God, die slaat maar ook geneest. Uiteindelijk vallen we in Zijn handen, al lijkt het ook, dat we met een dergelijke publieke schuldbekentenis vrijwillig in de leeuwenkuil der mensen springen.

Er is, vervolgens, in Nixon's falen ook iets typisch. Nixon was als president de rechtse politicus, de voorvechter van waarden, die ten dele voor ons ook waardevol zijn. Ik denk aan wat wel samengevat wordt als 'law and order' (wet en orde), die zeker te verkiezen zijn boven de revolutionaire alternatieven (of het gebrek daaraan). Niet zelden zie je nu gebeuren, dat mensen die zich met alle energie voor dergelijke idealen en waarden inzetten, de morele zelfcontrole uit het oog verliezen en vergeten, dat ze ook persoonlijk onderworpen zijn aan datgene wat ze voorstaan. Blijkbaar kan een gegrepenheid door het doel blind maken wat betreft de middelen ter bereiking van het doel.

Het valt me op, dat in de geschiedenis van de aartsvaders tot drie maal toe de situatie zich voordoet, waarin de aartsmoeder bedreigd wordt en om harentwille ook de aartsvader en dus ook de grote belofte, die aan de aartsfamilie gedaan was („in uw nageslacht zullen alle geslachten van de aardbodem gezegend worden”) en dat dan steeds in zulke situa-

ties de betreffende aartsvaders, (eerst Abraham twee maal en daarna Isaak nog een keer) zien de het belang van wat er op het spel staat, de toevlucht neemt tot puur bedrog om zich eruit te redden. Zou de Schrift daarmee niet willen leren, hoe hardnekkig de verleiding hiertoe is?

Wanneer de filistijnse koning Abimelech van Gerar Abraham over zijn bedenkelijk gedrag ter verantwoording roept, excuseert deze zich met de opmerking: ik dacht, dat er op deze plaats geen vreze Gods was. (De Godsvrees gold als garantie voor humaniteit. Denk maar aan de rechter die God niet vreesde en — derhalve! — geen mens ontzag). Abraham dacht dus, dat het daar bij de filistijnen een jungle was en dat hij om het hoofd boven water te houden de wetten van de jungle moest toepassen. Zo sloeg hij in morele paniek.

Hoe herkenbaar is dat: te denken dat 't in de wereld toch maar een rotzootje is en dan, in plaats van temidden van zo'n krom en verdraaid geslacht als lichtende sterren te zijn, zoals de apostel ons voorhoudt —, wereld met wereld te bestrijden en hoge standaarden met lage middelen op te houden. Op de bres staan voor 'law and order' en die zelf met voeten treden. Hoevelen zijn al niet in die duivelse val gelopen, in het groot en in het klein! Is met name de kerkgeschiedenis daar ook niet vol van?

Voorts moeten we opmerken, dat het verdwijnen van Nixon koren op de molen van de secularisatie in het politieke leven is. Doordat Nixon de naam van God er bij gehaald heeft, tot in zijn laatste rede toe, droeg hij bij tot het associëren van de Heilige Naam met huichelachtigheid, onbetrouwbaarheid en zelfs criminaliteit. Degenen, die op alle levensgebieden zoeken naar een alternatief voor het christendom, — dat onze cultuur tot in z'n diepste wortels beïnvloed heeft —, zullen ook dit aangrijpen om onze godsdienst in discrediet te brengen.

Het erge is, dat dit niet geheel ten onrechte gebeurt. Zoals Israëls secularisatie (de ballingschap) straf was op de zonde van het volk, zijn leiders en geleiden, zo zijn wij zelf ook de oorzaak ervan, dat aan de publieke geldigheid van onze godsdienst een einde wordt gemaakt. Wij kunnen daarvoor niet naar één falende figuur in de hoogte kijken. De slordigheid en onzorgvuldigheid van leven bedreigt ons allemaal. Daarom behoort er vrees over ons te komen bij Nixon's val, eerder dan ongebroken verontwaardiging. Vrees en zelfonderzoek.

De secularisatie van het politieke leven bedreigt ons trouwens nog van een andere kant. Dat namelijk naar aanleiding van Nixon's val de christenen zich helemaal uit de politiek gaan terugtrekken. Onder de evangelische christenen in Amerika zou dit zeker geen denkbeeldige reactie zijn. De belangstelling voor het politieke leven is daar toch al miniem en de christen, die onder hen nog de politiek in gaat, ontvangt wel voor zijn christen-zijn, maar voor zijn politieke arbeid nauwelijks enige steun van zijn kerk; hij wordt op het veld van zijn eigenlijke werk alleen gelaten.

De hoofdschuldige hiervan is de leer van het duizendjarige rijk, de leer die, kort gesteld, beweert, dat het met de politiek dan pas

H. DE JONG — AMSTERDAM

Naar aanleiding van Nixon's aftreden

Hetgeen ik over het schokkende gebeuren van Nixon's aftreden wil zeggen, berust op de mischien wel wankelende stelling, dat Nixon een christen is. Ik bedoel dit ook eigenlijk niet als een persoonlijk oordeel, maar feit is, dat hij Gods naam publiek bij zijn ambtsuitoefening gebruikt heeft. Bij alle vermoedens die je daarbij kunt hebben, is het toch niet verboden hem daarin serieus te nemen en hem dus in een tamelijk brede zin van het woord tot ons getal te rekenen. Dat zal in ieder geval door de duidelijk niet-gelovigen gedaan worden en het zou niet netjes zijn, hun het recht daartoe in deze omstandigheden te ontkennen.

Niet netjes tegenover Nixon namelijk. Want wanneer iemand door wat voor oorzaak dan ook

in grote moeite is gekomen, leert het evangelie ons, dat wij een bestaande relatie, hoe zwak die ook is, niet zullen ontkennen, maar veeleer benadrukken. „Ik ben in de gevangenis geweest en gij zijt tot mij gekomen”. Bij de schande die Nixon treft zijn wij gehouden tot solidariteit en onze gevoelens van beschaming zullen de voorrang moeten hebben boven die van verontwaardiging. Het overtuigt niet, als we uitgerekend nú zeggen, dat wij deze mens niet kennen. Anderzijds mogen we de solidariteit niet misbruiken om ook maar enigszins vergoelijkend over de begane vergrijpen te spreken. Solidair zijn wil hier zeggen, dat we deelnemend aan de schande tot Nixon zeggen, wat Nathan tot David zei: Gij hebt de vijanden des Heren zeer doen las-

(vervolg op pag. 230 - onder)

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

LANDJUWEEL

Ha, dat is een gek woord. Dat bekende lied: „Holland met je malse wei” en wat daar verder volgt, eindigt met een op hoge toon uitgejubeld: „Holland is een landjuweel!” En niets is minder waar. Want een landjuweel is niet een juweel-van-een-land, maar een ontmoeting, speciaal van culturele aard. In vorige eeuwen hielden rederijders, welbespraakte lieden, wedstrijden in de eloquentie. Dat heetten landjuwelen. In België wordt het woord nog gebruikt, voor toneelwedstrijden. En als we vandaag dat woord gebruiken bedoelen we er mee: een cultureel-sociale landdag, zoals die zich eind mei in Uddel afspeelde op de historische Hunenschans.

Ja, dat was me een Veluws feest van kleuren en geuren, van ambachten en vrije kunsten, van paarden en schapen, van kraampjes en bezienswaardigheden, van ingetogen jolijt tot uitbundige pret. Alles gegroepeerd rondom het historische schapen-scheren, welk jaarlijks feest (u zie naar de geschiedenis van Nabal) als een vroegzomers oogstfeest wordt gevierd. De eeuwen door reeds werd gevierd.

Het Veluwse schaapscheerdersfeest, door zo'n elfduizend lieden bijgewoond, bleek het centrum te zijn van ponywedstrijden, concourswerk, paardenbeslaan, wolspinnen, weven, glasblazen, klompenmaken, mattenvlechten, calligraferen van teksten en miniatures, kortom van al die schone en nuttige — en in elk geval historisch waardevolle — zaken en gebruiken, die de afstand van „de goede oude tijd” tot het harde, materialistische heden aangeven. Jawel, in deze tijd van „terug naar de natuur”, staat de mens verder van de natuur af dan ooit. Zelfs de „geruste landman” kent nu zijn harde acties, zijn barricades en zijn protestmeetings. En de hardste roepers, die terug naar de natuur willen, bezorgen de boer overlast en gebruiken de eeuwenoude bossen alleen als coulissen voor hun kamperen en barbekjoeën. Maar voor hen zingt geen vogelijn op groene tak; zij zien geen hagedis; zij ruiken geen hars.

goed komt, wanneer Jezus Christus persoonlijk naar deze aarde terugkeert en hier voor duizend jaar het roer in eigen handen neemt. De keerzijde hiervan is, dat er bij degenen die dit geloven voor het politieke leven van de tegenwoordige tijd geen christelijke oplossing en zelfs geen christelijke aandacht is. Zo zijn er in de Verenigde Staten wel christenen in de politiek, maar is er geen christelijke politiek. Zelfs Ford, de nieuwe president, die persoonlijk een gelovige lijkt, gelooft politiek toch meer in de Amerikaanse mythe, blijkens zijn uitspraken.

Ik meen, dat de Schrift zelf niet chiliastisch is. In ieder geval heeft zij volle aandacht voor het leven, ook het politieke leven, van de tegenwoordige tijd. Zij snijdt thema's aan, die volop politiek zijn, zoals de geschiedenis van Israëls uit- en intocht duidelijk bewijst. De Bijbel zelf brengt ons belangstelling bij voor nationale vrijheid (Mozes) voor koningschap (David) en voor internationale machtspolitiek (de profeten). Wij moeten niet zeggen, dat het Nieuwe Testament over heel andere dingen praat, want de werkelijkheid is deze, dat het Oude Testament heel diep doorvraagt op de aan de orde gestelde thema's en dan op problemen stuit, waar het Nieuwe Testament het antwoord op geeft. Lees bijvoorbeeld Johannes 8, waar het thema 'vrijheid', uitgaande van de nationale betekenis van dat woord, wordt uitgediept tot dat Golgotha in zicht komt. Hetgeen betekent, dat Golgotha óók een politieke strekking heeft. Het Oude Testament, zou je kunnen zeggen, heeft politieke

breedte, en het Nieuwe Testament politieke diepte. Maar speel die niet tegen elkaar uit: in de diepgang van het Nieuwe Testament wordt de brede horizon van het Oude Testament vastgehouden. Het Nieuwe Verbond houdt het oog gericht op het Oude Verbond, „het verbond dat God met de vaders gesloten had, ten dage dat Hij hen bij de hand nam om hen uit Egypte te leiden.” (Jer. 31).

In dit licht is het ook niet vreemd meer, dat onze Here Jezus Christus vlak vóór Golgotha een door en door politiek gesprek voert met Pilatus over het koningschap (Joh. 18). Jezus zegt daar, dat Hij inderdaad Koning is en wel om aan de waarheid getuigenis te geven. En het is dan niet Jezus maar de stadhouder die het gesprek afbreekt met de cynische vraag: wat is waarheid? — waarmee hij exact het zere punt aan geeft van alle politiek buiten God om. Maar Jezus gaat om die waarheid aan het kruis!

Christelijke politiek, waartoe de kerk door de prediking haar (politieke) leden instrueren moet, bestaat dan ook vooral in dit getuigenis geven aan de waarheid in het politieke bedrijf. De Waarheid omtrent God, de mens, de wereld, het verleden, het heden en de toekomst. Dit gaat altijd door, of we nu macht hebben of niet. Jezus deed het zelfs in een totale menselijke machteloosheid. En hoevelen van zijn discipelen zijn Hem juist daarin gevolgd! Maar ook als we tot belangrijke publieke taken geroepen worden, blijft dit opdracht.

Als we ons daaraan onttrekken, blijven we niet in de pas met

Welnu, op het Uddelse schaapscheerdersfeest, het Veluwse landjuweel, was mede een groep jachthoornblazers uitgenodigd. Want ook die kersels bestaan, jachthoornblazers. Als ze disputeren willen gaat het over de vraag: of ze blazende jagers dan wel jagende blazers zijn. Maar ze willen niet eens disputeren. Ze willen blazen. Ze willen die schone weidelijke jachtgebruiken doen herleven, waarbij de jacht eeuwenlang een ridderlijk gebeuren is geweest.

Vandaar dat ook een groep jachthoornblazers was genodigd. Om het landjuweel op te luisteren met koperen klanken, zingende fanfares, tonen die met hondengeblaf en hijgende herten verbonden zijn. Die groep werkte graag mee, onder beding dat een van hen een ogenblik de microfoon zou vasthouden, om daar iets over jacht en natuurbeheer te vertellen. Wij zijn in de unieke gelegenheid, zijn verhaal nagenoeg woordelijk weer te geven. En doen dat dan ook maar.

—o—

„Dames en heren, zojuist hebt u de jagersgroet gehoord: het hoornsignaal, waarmee jagers elkaar begroeten. Vandaag hebben de jachthoornblazers u een groet gebracht. Want in dit weidelijke feest, in deze schone landelijke omgeving, behoren ook de jagers thuis.

U bent hier op historische bodem. De alleroudste opgravingen zijn in deze omgeving geschied. Reeds 3500 jaar geleden is op de Veluwe menselijke beschaving geweest.

Geen wonder, dat de alleroudste roman in onze taal: De Schaapherder van J. F. Oltmans, de Hunenschans en het Uddelermeer al noemt. Die roman speelt in de 15e eeuw en gaat over de bisschop David van Bourgondië, over Jan van Schaffelaar, over Perrol met de Rode Hand en over de Schaapherder.

Wanneer u vandaag in deze omgeving belangstelling toont voor de oud-hollandse ambachten, voor het schaapscheren, voor stoelenmaten, klompenmaken, voor de Oudheidkamer van Uddel en voor alle andere twaalf ambachten (zonder ongelukken) — dan hóort hier de jacht bij. En vooral de luister van de jacht; het ceremonieel van de jacht.

Want in vroeger eeuwen was de Veluwe een aaneengesloten vorstelijk jachtgebied, dat aansluiting had op de Westduitse vorstelijke gebieden. Er werd één jachttaal gesproken, die bij de jagers van heden nog in allerlei termen opduikt. Ik bedoel niet het jagerslatijn van de snoevers — maar de weidelijke taal van goede jagers.

De hertenjacht en de valkenjacht waren, in de eeuwen van de Oranjeprinsen en later van de Franse Lodewijken, vorstelijk privilege.

Gods liefde tot deze wereld. „Want alzo lief heeft God de wereld gehad...” En de wereld is het meest wereld in het politieke. De leer van het duizendjarig rijk neemt deze politieke wereld niet serieus. Het evangelie doet dat wel. Vandaar mijn vraag: laten de Amerikaanse kerken met hun chiliaisme hun politieke leden niet teveel in de kou staan? En zou dat niet de oorzaak kunnen zijn van een autonome

politiek, waar het evangelie met z'n beloften en normen buiten staat en waar ook een persoonlijke vriendschap als tussen Nixon en Billy Graham (die ik overigens hoog acht) niets aan verandert? De Amerikaanse kerken staan, als ze niet oppassen, net zo onverschillig tegenover de politiek, als de russische kerk in het tijdperk van de tsaren. Dat betekent, dat ze in tijden van crisis even weinig zullen betekenen.

In de serie
'Hulp bij de Bijbelstudie'
verschijnt medio september
het derde deeltje
getiteld

de brief van Jakobus

van de hand van ds C. P. Plooy

De prijs van dit deeltje is f 2,—; bij afname van 5 exemplaren f 8,50; 10 ex. f 16,—; 20 ex. f 31,—; elke 10 ex. meer f 15,—.

Bestellingen **UITSLUITEND** door overschrijving van het bedrag op giro no. **575 663** t.n.v. G. de Kruijf, Troelstralaan 252, Utrecht.

Het edelhert heeft zijn naam aan de adel te danken, die het privilege van de jacht op dit soort wild had. Maar heel het landvolk was er mede bij betrokken. Het ging immers om de wildschade aan de landbouwgewassen; het ging om de koningswegen of jachtwegen die u hier in Uddel heel goed kent, en die het verkeer tussen mensen en dorpen mogelijk maakten. En veel jachtpersoneel was bij die vorstelijke jachten betrokken.

Dat is in onze democratische tijd wel wat veranderd. Vandaag kunnen veertig duizend Nederlandse jagers aan de jacht deelnemen — hoewel er nog altijd een vorstelijke jacht binnen het Kroondomein overblijft. En zeer veel jachtpersoneel vindt zijn boterham in dit vak, waarvan ze niet eens weten of ze voor hun werk of voor hun hobby leven.

Die jagers! Ze worden in ons land niet altijd even sympathiek bejegend. In deze tijd van groeiend besef voor onze natuur bestaat grote bezorgdheid voor alles wat leeft: voor flora en fauna. Dat is op zichzelf wel goed en fijn. Maar laten we even de jagerij op zijn plaats mogen zetten, waar die behoort: namelijk als sluitstuk van een verantwoord natuurbelief.

Een jager is maar niet een mannetje met een geweertje, dat alles neerpaft wat daar loopt, vliegt en rent. Een jager heeft de verantwoordelijkheid voor het evenwicht van zijn wildbestand. Sedert de grote roofdieren als beer, wolf en lynx verdwenen zijn is het de jager, die de soorten op de been houdt. Hij voedert en verzorgt, bewaakt en selecteert, ruimt het zieke wild op en zet vers bloed uit. En als alles dan goed gaat, oogst hij op zijn tijd een bescheiden deel van zijn wildstand — maar laat voldoende wild over voor het voortbestaan van zijn veld. De wet staat in dezen naast hem: die gebiedt hem het schadelijk wild kort te houden en verbiedt hem, het andere wild al te zeer te bejagen.

Het vorig jaar kwam een boek uit van onze jachtfotograaf Fred. Hazelhof. Het heet „Dierenrijk Nederland”. Het werd in 75.000 exemplaren binnen twee weken uitverkocht. Ieder van ons wilde meegenieten van de kostelijke foto's, van het boeiende leven in Nederland's jachtvelden. Want allemaal hebben we die atavistische trek naar de natuur: naar primitieve vreugden, simpel wonen, natuurlijk eten en drinken en gezond en blij zijn.

In ons hart zijn we allemaal jagers. De een jaagt op geld, de ander op eer, de derde jaagt op een gelukkig leven, de vierde jaagt op postzegels, de vijfde jaagt op vrouwen (zegt men) en de jager jaagt op het ongrijpbare wild.

Maar al deze jagers jagen op idealen. Ze zijn idealisten. Ze willen de volkomenheid zien te bereiken. Ze stellen zichzelf hoge eisen. En ze

stellen zichzelf strenge regels. Want elk spel, elke sport kent zijn regels, zijn erecodes.

Zo ook de jagers. Zij zijn het, die zorgen dat u op de Veluwe herten kunt zien, reeën, vossen en dassen zelfs, konijnen en hazen, ontelbaar. Zij zijn het, die de duizend wilde varkens verzorgen, welke u met wat geluk hier kunt zien. Zij zorgen... dat u hier leeft in een dieren-rijk Nederland.

Want ons land, dat nauwelijks nog plaats biedt aan nieuwe inwoners, is rijk aan dieren. Niet ondanks de jagers — maar dank zij de jagers.

Vindt u dat sterk gezegd? Dan noem ik u twee dingen. Eerst dit: tegenover elke jager in ons land staan twintig vissers in ons land. Hoort u daar ooit een kwaad woord over? — En de tweede opmerking is deze. Er is een wetenschappelijk-biologisch axioma dat zegt: wildsoorten, die niet meer bejaagd worden, sterven uit!

Wilt u daar eens over nadenken? Morgen misschien?

En tenslotte nog iets over de jachtmuziek. Van oude tijden af hebben over de Veluwe het hondengeblaf en de jachthoorn geklonken. In ons koninklijk wapen is deze jachthoorn zelfs opgenomen. Bij een historisch feest als vandaag in Uddel heeft ook de jachthoorn zijn functie. Hier blazen jagers van het Kroondomein en andere, samen vormende de afdeling Vierhouten van de Nederlandse Vereniging van Jachthoornblazers.

U hebt de fanfare Begroeting gehoord. Nu meteen blazen enkele mensen van ons de Réveille. Daarna blazen we samen enkele Dood-signalen: dat zijn fanfares, die voor elke wildsoort afzonderlijk een eerbewijs vormen. Het zijn de signalen Hert Dood, Ree Dood, Varken Dood en Veerwild Dood. U zult bemerken dat al deze Dood-signalen eenzelfde refrein hebben, waaraan ze als Dood-signaal te herkennen zijn. Het zijn eeuwenoude en internationale signalen.

Straks, bij de vossenjacht-op-ponies en bij de afsluiting, zullen wij nog enkele fanfares blazen. Dat zijn de fanfares Vos Dood, Trofeeën-show, Jacht Voorbij en Haláli. Intussen veel dank voor uw aandacht”.

—o—

Zo was het landjuweel van Uddel, op de Hunenschans, in de bloei-maand van het jaar onzes Heren negentienhonderdvierenzeventig. Een feest van kleuren, geuren en klanken. Ongecompliceerd en nauwelijks georganiseerd — maar vlekkeloos, massaal en natuurlijk. Een grootscheepse confrontatie van cultuur en natuur, van heden en verleden; van stedelingen en landvolk. Alles overgoten van gouden zonlicht: een glimlach van 's Heeren genâ, zegt de dichter.

H. LANGERAK — UTRECHT

De hand van de dichter (1)

Onder deze titel schreef Marie H. v. d. Zeyde een boekje over het leven en het werk van haar vriendin, de dichteres, Ida Gerhardt. Ida Gerhardt is wel het meest bekend door haar gedicht:

Het Carillon

Ik zag de mensen in de straten
hun armoe en hun grauw gezicht, ...
toen streek er over de gelaten
een luisteren, een vleug van licht.

Want boven in de klokketoren
na 't donker-bronzen urenslaan
ving over heel de stad te horen
de beiaardier te spelen aan

Valerius: ... een statig zingen
waarin de zware klok bewoog,
doorstrooid van lichter sprankelingen,
„Wij slaan het oog tot U omhoog”.

En één tussen de naamloos velen
gedrongen aan de huizenkant
stond ik te luisteren naar dit spelen
dat zong van mijn geschonden land.

Ditsprakeloze samenkomen
en Hollands licht over de stad, ...
Nooit heb ik wat mij werd ontnomen
zo bitter, bitter liefgehad

Ook kennen velen haar door het gedicht:

De mantel

Met uw zwarte mantel aan
door de witte sneeuw gegaan:
aan het einde van de laan
ligt het wit gesticht.

Met uw zwarte mantel aan
door de witte gang gegaan
in het naakte licht.

Met uw zwarte mantel aan
hebt gij aan de wand gestaan,
door uw kinderen gericht,
die gij baarde
naakt in 't licht.

Toen uw mantel werd ontdaan
zijn we heengegaan.

Als er één iets over Ida Gerhardt vertellen kan, dan is het wel Marie v. d. Zeyde. Zij kent haar vanaf de eerste klas van het gymnasium en ze is nog altijd met de, bijna zeventigjarige, bevriend. Samen hebben zij de psalmen uit de grondtekst vertaald, een gigantisch werk, waarvoor Ida Gerhardt zo'n twintig jaar geleden nog Hebreeuws ging studeren.

„De hand van de dichter” is dan ook een bijzonder boeiend boekje geworden. Je leert er de dichteres en daardoor de achtergrond van haar werk, beter door kennen.

Ida Gerhardt werd 11 mei 1905 te Gorcum geboren. Haar vader was daar directeur van de ambachtschool. Hij had een snelle carrière gemaakt, maar was een bescheiden mens gebleven.

Met haar moeder lag dat anders. Die scheen revanche te moeten nemen op vele moeilijkheden uit haar jeugd. Zij probeerde althans op alle mogelijke manieren haar drie dochters, waarvan Ida de middelste was, naar haar hand te zetten.

Ida heeft het daar heel moeilijk mee gehad. Dat kun je goed merken

in de gedichten onder de verzamelnaam: „In memoriam matris” (ter nagedachtenis van moeder).
In het „Sonnet voor mijn moeder” zegt ze in de laatste strofen:

Mchtig zijn wij in liefde en in haat.
Gij hebt u doodgehaat, hatend het meest
uzelve, om de liefde die gij schond.

Ik ben genezen van het bittere kwaad.
En eer in stugheid, wie gij zijt geweest:
van mijn talent de donkre moedergrond.

Toen zij van het gymnasium kwam ging zij klassieke letteren studeren, eerst in Leiden, later in Utrecht. Zij slaagde in 1933 voor haar doctoraal examen.

In de sombere jaren '30, gekenmerkt als zij waren door de werkloosheid, was het niet eenvoudig een baan te krijgen. Het lukte Ida pas na vier jaar. In 1937 werd zij tijdelijk benoemd tot lerares aan het gymnasium te Groningen en in 1939 ging zij naar Kampen, waar zij een aanstelling had gekregen als docente aan het lyceum.

In 1942 promoveerde zij, cum laude, tot doctor in de klassieke letteren. Haar eerste verzenbundel „Kosmos” verscheen in 1940.

Daarin staat een gedicht met de titel „In memoriam”, een vers ter gedachtenis aan de dichter J. H. Leopold.

Van hem heeft ze op het gymnasium les gehad en er was een sterke band gegroeid tussen haar en de, veel oudere en erg gesloten, dichter. Marie v. d. Zeyde vertelt hiervan: „Er heeft in die jaren iets bestaan wat men niet anders kan noemen dan een vriendschap. Natuurlijk een vriendschap op een voet van ongelijkheid: hij was een kunstenaar op het hoogtepunt van zijn scheppend vermogen, zij een kind dat zwaar met zichzelf in de knoop zat. Zij waren — merkwaardig genoeg — op één dag jarig, maar zij scheelden precies veertig jaar. Maar wat de jongere aan hun wandelingen en gesprekken beleefde, is nauwelijks voor te stellen.”

Van die wandelingen en die gesprekken klinkt iets na in genoemd gedicht, dat zij maakte na de begrafenis van Leopold.

In memoriam

Met duizend fijna zaden
ving het te sneeuwen aan,
de ongerepte paden
ben ik alleen gegaan.

Roerloos ligt het volkomen
herschappen land om mij, ...
die mij werd weggenomen
nu is hij zo nabij,

als nadert een ontmoeten
in deze sneeuwen laan, ...
ik zie het spoor der voeten
waar wij tezamen gaan.

In dit „doodstille” vers zie je haar lopen over de vers besneeuwde paden. Als haar blik over de velden gaat komt de herinnering aan de vroegere wandelingen met onweersaanbare kracht naar boven. 't Is of ze weer samen lopen, sterker, ze gaan samen verder.

Nu, dat zijn ze ook in zekere zin, want in het werk van Ida Gerhardt, hoe eigen geaard ook, ontdek je toch iets van de dichter Leopold. Ook hij, de eenzame (het meisje waarvan hij hield trouwde met zijn broer) spreekt onnavolgbaar van de liefde en van het gemis. Hoe prachtig is van Leopold het gedicht over de stervende, die, ondanks haar hevige pijnen, nog spreekt van haar liefde.

En een stem verwezen en ingezonken
en die nog stervende aanbad:
ik heb zo zielsveel van je gehouden
ik heb je zo lief, zo lief gehad.

Als Ida Gerhardt terugdenkt aan een gestorvene waarvan ze heel veel gehouden heeft, dan dicht ze:

De Gestorvene

Zeven maal om de aarde te gaan,
als het zou moeten op handen en voeten,
zeven maal, om die éne te groeten
die daar lachend te wachten zou staan.
Zeven maal om de aarde te gaan.

Zeven maal over de zeeën te gaan,
schraal in de kleren, wat zou het mij deren,
kon uit de dood ik die éne doen keren.
Zeven maal over de zeeën te gaan ...
zeven maal, om met zijn tweeën te staan.

Tot zover, deze week. Volgende week graag nog iets over dit boekje en over de dichteres.

Te berde

Begin juli is Zoltán Kallós gevangen genomen. Al eerder werd in enkele bladen aandacht aan de persoon Zoltán Kallós en aan het feit van zijn arrestatie besteed.

Eind deze maand evenwel werd in het Westen bekend, dat Zoltán nog steeds gevangen zit.

Graag willen wij u kort iets over deze droeve gebeurtenis vertellen.

Zoltán Kallós is ouderling van de gereformeerde kerk in Roemenië. Dat betekent een zware taak, want in het westelijk deel van Roemenië, waar hij woont, zijn maar weinig dominees. Zelfs nog minder dan in Hongarije.

Door zijn dagelijks werk evenwel is Kallós in staat, veel te reizen en met veel mensen contact te onderhouden. Hij is etnograaf, een kenner van volkskunst. Hij heeft twee boeken gepubliceerd met balladen, die zelfs door de hongaarse minister van cultuur met roem overladen werden.

Ook andere vooraanstaande wetenschapsmensen hebben zich zeer prijzend over zijn werk uitgelaten. Voor de allernieuwste druk (de derde) van één van zijn boeken hadden de roemeense autoriteiten zich garant gesteld voor de grote hoeveelheid papier, die daarvoor nodig zijn.

„Mede door het grote en belangrijke werk van Zoltán Kallós

werd de vriendschap tussen Hongarije en Roemenië in sterke mate bevorderd”. schreef een hongaarse krant dit jaar nog. Jammer genoeg bevordert de roemeense staat de vriendschap niet. Op beschuldiging van „homosexualiteit” is Kallós gevangen genomen. Sinds die tijd heeft niemand ook maar iets meer van hem gehoord. Zelfs z'n oude moeder weet niet, waar hij nu is. Ook z'n hele verzameling banden, notities, platen, boeken, etc. is spoorloos verdwenen.

Iedereen vraagt zich af, waarom men al die wetenschappelijke hulpmiddelen en notities nodig heeft, om een „homosexueel” te kunnen bestraffen. Alle feiten wijzen erop, dat de beschuldiging verzonnen is en de man om andere reden(en) gevangen zit. Z'n familie is hiervan overtuigd. Het verscherpte optreden tegen de christenen en andere „staatsgevaarlijke” groepen in het Oostblok rechtvaardigen de gedachte, dat Zoltán gepakt is wegens activiteiten, die hij in zijn hoedanigheid van ouderling aan de dag gelegd heeft. Grondwettelijk is er godsdienstvrijheid. Zoltán Kallós is het slachtoffer van die vrijheid geworden.

Waar normale middelen falen, alle vaststaande regels vervallen of genegeerd worden, kan alleen God Zijn kinderen helpen. Daarom vragen wij u, de kerk in die landen en de gevangene in het bijzonder in uw gebed te noemen.

Wij kunnen allen alleen op die manier iets voor onze broeders en zusters doen.

Dat dit de enige juiste manier is, zal niemand willen ontkennen.

(Om hopelijk begrijpelijke redenen wordt deze oproep niet ondertekend).

waarvan ons in alle kinderbijbels uitvoerig verteld wordt; dat het er werkelijk zo kort staat. Wel, dit boek geeft ons de verhalen door zonder de franje van de doorsnee kinderbijbel. Kort, maar duidelijk.

Maar ik vraag me af, of dit de fantasie (in de goede zin van het woord) van het kind bevredigt. Wil een kind bij een zo groot gebeuren als Jezus' geboorte niet een poosje in spanning gehouden worden?

De illustraties zijn modern en spreken aan, alhoewel de tekening van de arme Lazarus met ribben die je kunt tellen haast wat luguber aandoet.

E. D. de Jong-Woldring

Boek-besprekingen

Het verhaal van Jezus, het nieuwe testament voor kinderen, van W. Beneker en Hanna Lam.

Uitg. Zomer en Keuning, Wageningen. f 12,90.

„Mam, er staat niet eens in, dat Jozef en Maria zo naar onderdak moesten zoeken, de Here Jezus wordt zomaar geboren”.

Dit was het commentaar van mijn 9-jarig dochttertje. En die van 7 zei: „ik vind de verhalen zo kort”. En als je dan als moeder Lucas 2 es doorleest in de Bijbel, ontdek je, dat er inderdaad ook niets staat van het moeizame zoeken,

Manninne. Vrouwen in de Bijbel, door Gien Karsen.

Uitg. van Buijten en Schipperheijn, Amsterdam. Prijs f 13,90.

Dit boek is opgedragen aan de Navigators, een internationale christelijke organisatie, die met ruim duizend fulltimers in dertig landen werkt. Ze vormen geen

kerk. Elk van de stafleden behoort tot een kerk en probeert daarin zo actief mogelijk mee te werken. Ze zetten zich in voor de evangelisatie en geven bijbelstudie- en bijbelmemoriatiecursussen uit. Gien Karsen was het eerste Europese staflid en begon dit werk in Nederland, zo wordt ons aan het einde van dit boek meegedeeld.

Het boek handelt over 24 vrouwen in de Bijbel. De titel: 'Man-ninne' wil niet meer aangeven dan dat er over vrouwen gesproken wordt, want de speciale relatie tussen man en vrouw komt zo nu en dan wel ter sprake en dat op een fijnzinnige, bijbelse manier, maar vormt toch niet het eigenlijke thema.

Dat is het geloof, of soms onge-loof der behandelde figuren, waarbij het voorbeeld-karakter of het waarschuwd element alle accent ontvangt.

Meermalen komt daarbij ook de (heils)historische plaats dezer vrouwen ter sprake, waarbij dan uiteraard Gods werk in de historie de hem toekomende plaats kan ontvangen. Al lezend zou men daarop soms wel wat meer het accent gelegd hebben willen zien. De positie van Eva daarentegen is overtrokken, zie Rom. 5:12.

De wijze van opzet brengt mee dat ik hier en daar wel eens een vraagteken zet — de Bijbel is toch vaak wat sober als het over het portretten van mensen gaat en als wij over de bijbelse figuren spreken, zeggen we daarom gemakkelijk net even te veel. Lydia hunkert naar een diepere geloofsbeleving, pag. 177. Ja? „Haar hart dat afgestemd is op God kan Hij gemakkelijk openen, omdat het toegankelijk is voor zijn woord. Het aandacht daaraan schenken moet van haar uitgaan”. Hand. 16:14 tekent dit aandacht schenken echter als een gevolg van de opening van haar hart door de Here.

Dit zijn enkele kritische opmerkingen over een boek dat een schat van bijbelse gegevens bevat en boeiend en praktisch en warm geschreven is. Vanwege het vele goede wens ik het in vele handen.

G. Janssen

„Om 't eeuwig welbehagen” door ds C. den Boer.

De Dordtse Leerregels vormen niet het bekendste deel van het belijden van de Gereformeerde Kerken in ons land.

Het zou kunnen zijn dat ook hier geldt: onbekend maakt onbemind. Het is daarom een goede zaak, dat ds C. den Boer, onder de hierboven genoemde titel (die herinnert aan een bekend boek van dr K. Dijk over de uitverkiezing) een behandeling van genoemde leerregels deed verschijnen bij uitgeverij de Banier te Utrecht. (245 pag. prijs f 22,50).

Uit de inleiding blijkt dat dit boek de weergave is van een aantal preken door ds Den Boer gehouden in leerdiensten in de Oude Kerk te Zeist.

Na een inleiding over de moeilijkheden met de Remonstranten op de synode van Dordt 1618/9, worden in dertien hoofdstukken de leerregels besproken; aan het slot wordt nog de tekst van de „Verwerping der dwalingen” opgenomen.

Het boek geeft dus een complete tekst.

U heeft al begrepen dat we in dit boek geen wetenschappelijke be-

handeling van de soms heel ingewikkelde strijdpunten aantreffen, maar een eenvoudige, praktische, schriftuurlijke uitleg.

Het is stichtelijke lectuur in de goede zin van het woord.

Het is mij daarbij opnieuw opgevallen dat de leerregels geen dorre, dogmatische taal spreken, zoals sommigen vermoeden, maar een levende uiteenzetting geven van het heil in Christus.

Het boek lijkt mij een geslaagde poging om de inhoud van dit belijden dicht bij de gemeente te brengen.

Het is zeker de overweging waard om in de prediking in de gemeente, waarin de Heidelbergse Catechismus terecht veel aandacht krijgt, ook eens ruimte te maken voor de canones van Dordt.

Bij de lezing van dit boek, dat zijn lezers vermoedelijk het eerst vindt in de kringen van de Gereformeerde Bond in de Herv. Kerk, ben ik nergens gestuit op buitensporigheden of „ketterijen” van „ultra-rechts”, zoals die in het „testament” van A. A. van Ruler: Ultra-gereformeerd en vrijzinnig, worden gesignaleerd.

De schrijver wijst er herhaaldelijk op dat de verzekerdheid van de verkiezing niet moet worden gezocht in kenmerken of bevindingen maar in de beloften van God in Christus en onderscheidt op schriftuurlijke wijze de grond van het heil en de vruchten van geloof en verkiezing.

Er wordt gewaarschuwd tegen valse lijdelijkheid en volle nadruk gelegd op de vastheid van de beloften van het verbond zoals o.a. kan blijken uit wat schrijver opmerkt naar aanleiding van hoofdstuk I sub 17 over jong gestorven kinderen van de gelovigen: „Niet op grond van eigen godzaligheid dus, maar enkel en alleen op grond van Gods onwrikbare verbondsbeloften kan en mag in de zaligheid van onze vroeg gestorven kinderen geloofd worden”.

De actualiteit is niet vergeten; bij het hoofdstuk over de dood van Christus en de verlossing van de mensen door Deze worden de opvattingen over de verzoening van H. Wiersinga en P. Smits besproken.

Het boek geeft een goede, schriftuurlijke verhandeling van de leer der zaligheid en kan daarom hartelijk aanbevolen worden.

H. J. van der Kwast

Dr G. M. Lammens: **Liturgie en massamedia** (No. 24 van de serie „Kamper cahiers”). Uitg. J. H. Kok B.V., Kampen 1974, 44 blz. Prijs f 7,90.

Dit boekje is de in druk uitgegeven inaugurele rede van Prof. Lammens als buitengewoon hoogleraar aan de Theologische Hogeschool te Kampen (Oudestraat). Het gaat over de al of niet wenselijkheid van het uitzenden van kerkdiensten voor de radio of t.v. De schrijver neigt tot een negatief antwoord. Hij beroept zich op „media-theologen” als H. J. Schultz, die in „Wending” in 1964 al het pleit voerde voor een „wereldlijk” over God spreken en op de bekende Dr A. H. v. d. Heuvel, die „met de beste wil van de wereld geen argument kan vinden dat het uitzenden van normale kerkdiensten door de publieke media kan goedpraten” (pag. 10).

Intussen gaat Lammens niet zo

ver. Volgens hem is er wel iets voor te zeggen, dat de radio zich meer leent voor de uitzending van een „gewone” kerkdienst, maar de t.v. vraagt eerder om een kleine liturgie (pag. 38). De uitgezonden diensten, vindt Lammens, mogen geen substituuat voor de kerkgang worden. Hij hoopt zelfs, zo schrijft hij in de laatste regels van zijn boek, dat de media radio en t.v. er toe zullen meewerken, dat men zelf ter kerk gaat, dat de lege kerkgebouwen weer vol worden en de diensten fijner (pag. 40).

We dachten echter, dat de uitzendingen van radio en t.v. diensten niet in de laatste plaats waren voor zieken en anderen, die niet naar de kerk kunnen gaan. Hen mogen we toch niet afschepen met een „kleine liturgie”. Het argument, op blz. 6 genoemd, dat zo de nadruk wel heel sterk komt te liggen op onze zieken, doet wat vreemd aan. Moeten de kerken in hun toegewezen zendtijd dan niet allereerst aan hun eigen mensen denken? De redenering, dat men zich niet mag richten op eigen groep, omdat dit zou zijn een Vissen „cultiveren” in plaats van „Vissen vangen” (pag. 35) gaat niet op. Iedere omroep richt zich toch tot een bepaald publiek van „geestverwanten”.

Bij de kerken richt men zich uiteraard niet tot een bepaald „publiek”, maar het gaat in een kerkdienst toch om de sterking van het geloof van Gods kinderen. Daarnaast moet men er uiteraard ook op bedacht zijn „vissen te vangen”. Juist in diensten, die door radio of t.v. worden uitgezonden. In iedere preek

zal toch moeten doorklinken „De goddeloze verlate zijn weg en de ongerechte man zijn gedachten”. Maar dan zijn we in een heel ander klimaat dan bij Lammens, die zich o.i. veel te veel richt naar de smaak van een on- of buitenkerkelijk publiek. Alles wordt in de trant van iemand als G. Dekker te veel in het sociologische of ook in het politieke vlak getrokken.

Er zou over Lammens' opvattingen over de kerkdienst nog wel het één en ander te zeggen zijn. De bijbel komt in dit boekje weinig, en dan nog, op een enkele keer na, slechts geheel zijdelings ter sprake. Dat is een groot bezwaar bij een studie die zich bezig houdt met kerkdiensten. Wordt in deze diensten niet Gods Woord uitgelegd en toegepast? Dat het gaat om de redding van zondaren, om de verlossing door Christus' bloed, geraakt bij Lammens helaas geheel op de achtergrond, het gaat schuil achter allerlei sociale en maatschappelijke vraagstukken, die aan de orde zouden moeten komen. Met instemming wordt op pag. 15 Prof. A. G. Honig aangehaald, dat we niet werelds genoeg over God kunnen spreken.

Lammens is zo goed begonnen. In zijn Rotterdamse jaren trok hij stampvolle kerken door zijn populaire prediking. Maar het was in die tijd nog veel meer „opening van de Schriften”. De latere jaren liet hij zich veel te veel inpalmen door de geest van de tijd. Daarvan legt deze gedrukte academische rede helaas ook getuigenis af.

M. J. Arntzen

Gereformeerde Sociale Academie

Het gaat goed met onze Gereformeerde Sociale Academie, ondanks de moeilijkheden die er geweest zijn rondom de huisvesting.

Ongeveer twee jaar geleden viel onze keuze op Ermelo, mede gellet op de toen aangeboden mogelijkheden rondom huisvesting in bestaande gebouwen.

Hoe langer hoe meer werd duidelijk dat te Ermelo niet kon worden gerealiseerd wat aanvankelijk werd gedacht. Ook de laatste mogelijkheid die er overbleef — een bouwterrein — verkeerde op een moment in een kritieke situatie.

In dit stadium deden er zich alternatieven voor, die gelijk stonden met de situatie bij het prille begin, en waarop onze financiële actie was gebaseerd. Een keuze was moeilijk, maar zij is met overtuiging door het bestuur genomen. Hoewel wij moreel aan Ermelo gebonden waren, betekenden de overgebleven mogelijkheden daar een duidelijke financiële verzwaaring. Wij zouden nl. naast de huur van de grond moeten gaan bouwen op semi-permanente basis. Per lokaal betekende dit aan kosten f 45.000,—. Voor dit jaar hebben wij zes lokalen nodig, terwijl het er naar uitzag dat een gelijk aantal voor het volgend cursusjaar nodig was. Met een

klein rekensommetje is uit te rekenen hoeveel geld wij op de één of andere manier moesten lenen. Onze financiële actie — die tot op heden goed verloopt — is daar niet op gebaseerd.

Daarom kan, nu er te Ede per augustus 1974 een basisschool voor ons beschikbaar is en meerdere lokaliteiten voor de nabije toekomst beschikbaar zijn, er ook een duidelijke beslissing worden genomen. Op morele gronden ten aanzien van allen die het ons tot op dit moment financieel mogelijk maken, hebben wij besloten de aanbidding vanuit Ede te laten prevaleren boven de overgebleven mogelijkheden te Ermelo. Bij alle duidelijkheid was het ook een moeilijke beslissing tegenover Ermelo. Tijdens de periode van overleg hebben wij al deze zaken met diverse instanties te Ermelo doorgesproken.

Er was begrip voor de problemen en uiteindelijke keuze.

Uit al deze huisvestings-perikelen valt ook te concluderen dat de Gereformeerde Sociale Academie start in het cursusjaar 1974-1975. Wij zijn de afgelopen periode bijzonder gezegend.

Ongeveer 120 studenten staan ingeschreven, de 60 studenten van de part-time opleiding hebben hun eerste periode achter de rug. De studieresultaten daarvan zijn over het algemeen goed te noemen.

Staf- en uurdocenten zijn benoemd, terwijl wij in de persoon van drs C. Verhoeff een vakbekwame directeur hebben gevonden.

We starten op een gezonde financiële basis, waarover onze participanten middels een accountantsrapport zijn geïnformeerd. Rondom de officiële opening zul-

len wij u nog nader informeren. Wij hadden er behoefte aan u mee te laten leven met onze zorgen en vreugde, die uitlopen op een lofprijzing aan Hem waardoor al deze dingen mogelijk werden gemaakt.

Namens het Bestuur,
Ir. J. v. d. Graaf, voorz.
W. Huizer, secr.

Kerknieuws

Kerkverband — De kerken in het Noorden hebben vergaderd over de functie van een regionaal kerkverbandelijk samenleven. De kerken te Assen, Heerenveen, Hoozevee en Ten Post gaven te kennen, dat zij wel wilden komen tot een dergelijk organisatorisch kerkelijk verkeer. De kerk te Wolvega bleek in geen enkel opzicht in te stemmen met enig organisatorisch opgezet kerkverband. De kerkeraad te Groningen (Tehuisgemeente) deelde mee geen enkele bindende verplichting te zullen aanvaarden voorzover dat ook maar enige gevolgen heeft voor de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk. Die plaatselijke zelfstandigheid moet onder alle omstandigheden volledig gegarandeerd blijven.

Ds J. M. Smelik — Ds J. M. Smelik, legerpredikant, is verhuisd naar Fontanalaan 4, Eindhoven. Telefoon 040-430850. Postrekening 1091729.

's-Gravenhage-Loosduinen — Het adres van de kerkeraad is: Ds J. W. Verhey, Soestdijksekade 643, tel. 663134. Penningmeester: D. J. van Doornen, Thorbeckelaan 314, tel. 689436. Postrekening: 340712 t.n.v. Penningm. Geref. Kerk (vrijgem.) van 's-Gravenhage-Loosduinen te 's-Gravenhage. Diaconie: P. Eggermont, Hengelolaan 629, tel. 299444. Bijdragen op girorekening 3946 van Nutsspaarbank 's-Gravenhage, t.g.v. spaarrekening 528115. Penningm. Zendingcomm. Ger. Kerk (vrijgem.) 's-Gravenhage-Loosd., 's-Gravenhage, Giro 625458.

Nieuws uit breder kring

Kerkbezoek — Bij de enquête inzake het bijbelbezit en -gebruik, die „Ander Nieuws” (NCRV-t.v.) dit voorjaar in samenwerking met het Nederlands Bijbelgenootschap heeft laten houden, is ook naar de kerkgang geïnformeerd. Uit de cijfers blijkt, dat nog altijd 34% (hervormden: 32%, rooms-katholieken 48% en gereformeerden 85%) van de bevolking boven de 14 jaar vrijwel elke week naar de kerk gaat. Inklusief enkele korrektiefactoren komt dat neer

op het enorme aantal van 3 miljoen kerkgangers. 10% gaat alleen op hoogtijdagen, 11% een paar maal per jaar.

Gesprek met dr H. Wiersinga — Het moderamen van de generale synode van de (syn.) Gereformeerde kerken heeft een gesprek gehad met dr H. Wiersinga naar aanleiding van en in vervolg op de besprekingen door de synode van het t.a.v. dr Wiersinga in te nemen standpunt. Over het verloop van het gesprek zullen nu geen mededelingen worden gedaan. Het ligt uiteraard voor de hand, dat de synode t.z.t. geïnformeerd wordt.

Nieuw dienstencentrum — In Leusden heeft men de eerste paal geslagen voor het nieuwe centrum, dat de (syn.) Gereformeerde kerken in Nederland gaan bouwen om zestien landelijke buro's in onder te brengen. De totale bouwkosten van het project, inclusief de technische installatie, maar zonder de inrichtingskosten en exclusief b.t.w. bedragen 3,2 miljoen gulden.

Gebodssamenkomst — Op dinsdag 17 september a.s. wordt in de Grote Kerk te Den Haag van 10.45 tot 11.45 uur de jaarlijkse gebodssamenkomst gehouden ter gelegenheid van de opening van het parlementaire jaar. Vele kerken waaronder de R.K. en Oud-Kath. Kerk, de syn. Geref. en Chr. Gereformeerde Kerk, de Hervormde en de Ev. Lutherse Kerk, de Baptisten gemeente en de Vrij Evangelische gemeente nemen eraan deel.

STICHTING CALVINISTISCHE WIJSBEGEERTE

De Stichting Bijzondere Leerstoelen voor Calvinistische Wijsbegeerte organiseert van 19 t.m. 21 september a.s. haar jaarlijkse studentenconferentie.

Als thema voor deze conferentie is gekozen: Reformatorische Wijsbegeerte en Vakwetenschap. Prof. dr J. van der Hoeven spreekt over de relatie tussen wijsbegeerte en vakwetenschap in het algemeen; dr M. D. Stafleu belicht het thema vanuit de fysica en drs H. E. S. Woldring vanuit de sociologie. Drs Tj. Jongsma zal een wat lichtere causerie houden over de rol van de sexualiteit in onze cultuur.

Plaats: Conferentieoord „Spaarnberg”, Wüstelaan 80, Santpoort. Aanvang: Donderdag 19 september, 19.30 uur.

Kosten: f 30,— per persoon. Men kan zich opgeven bij P. Blokhuis, Rijksstraatweg 25, Baambrugge (post Abcoude). Tel. 02949-1508.

„WOORD EN DAAD”

Zo juist is het eerste nummer verschenen van „Woord en Daad”, het blad van de gelijknamige stichting.

In een „Ten geleide” zet ds T.

Lekkerkerker, voorzitter van de stichting, uiteen, waarom men tot de oprichting van die stichting is gekomen. In het kort komen de redenen hierop neer:

1. Men wil het Woord bij de daad voegen, en niet omgekeerd. De stichting is dan ook ontstaan uit het bezwaar dat bij allerlei interkerkelijke acties voor hulpverlening de daad voorop wordt gesteld en het Woord pas op de tweede plaats komt. Wanneer men dat doet, dan komt men vanzelf tot samenwerking op het gebied van de hulpverlening met allerlei instanties, bij wie het Woord Gods, zoals dat is neergelegd in de Schrift, een tweedetrangs rol vervult. Dan kan men samenwerken met b.v. de r.k.-kerk, die het gezag van de kerk stelt boven het gezag van de Schrift, of met vrijzinnige kerken, die aan de Bijbel nauwelijks nog enig hoger gezag toekennen dan aan de heilige boeken van de wereldgodsdiensten.

De stichting heeft tot grondslag de „Drie Formulieren van Enigheid”.

2. Daardoor is er een aanmerkelijke verruiming gekomen in de mogelijkheden van hulpverlening aan projecten in ontwikkelingslanden. Immers allerlei Schriftgelovige christenen die gewetensbezwaren hadden tegen de bovengenoemde onbijbelse samenwerking, en die van de andere kant toch op grond van de oproep van Jakobus 2:14 graag iets wilden doen voor de leniging van de noden in de wereld, krijgen nu volop gelegenheid om hun harten en beurzen te openen voor de projecten van Woord en Daad.

3. De stichting wil geen akties van kerkelijke diakonieën doorkruisen, maar slechts steun vragen voor projecten, waar kerkelijke diakonieën, om welke reden dan ook, geen aandacht aan (kunnen) besteden.

Men is gestart met projecten in drie verschillende landen.

1. Een vliegtuig voor de Mission Aviation Fellowship, dat ingezet zal worden in Irian-Jaya. Het enorme belang van deze vliegtuigen is opnieuw gebleken bij de uitmoording van de zendingspost Nipsan in Irian-Jaya, die bijna geheel werd uitgemoord. Toen werd gemeld dat enige tijd geleden ds Kuyt, zending van de gereformeerde gemeente, slechts aan de dood heeft kunnen ontsnappen door een tijdige landing van een vliegtuig van de M.A.F. De zending van de gereformeerde gemeenten en van de vrijgemaakte kerken maken gebruik van deze vliegtuigen in dit gebied. Ds Jac. v. d. Velden schreef: „Wanneer de Gereformeerde Zending een goede elf jaar geleden niet die onverwachte hulp van de M.A.F.-piloten had gekregen, dan was het naar de mens gesproken uit geweest met het zendingswerk in het zuiden van Irian-Jaya”. En ds Kuyt zei: „Ik sta voor meer dan 100% achter de M.A.F.”. Dat vliegtuig kost f 135.000,—.

2. In India is een stichting ont-

staan onder de naam „Good Samaritan Project India”. In het bestuur zitten zeer bekwame en integere mensen zoals: prof. J. Pulikunnel, die aan de economische faculteit in Calcutta doceerde, C. A. Augustine, die thans bibliothekkunde doceert aan de universiteit van Trivandrun, en dr J. K. Mangaly, botanicus. Het zijn drie projecten, die aldaar door Woord en Daad gesteund worden:

a. een zuivelindustrie f 29.750,—
b. een pluimveebedrijf f 7.700,—
c. een kleuterschool f 2.270,—
De zuivelindustrie en het pluimveebedrijf zijn binnen een jaar, naar verwacht wordt, self-supporting.

Geen hulp in geld zo zonder meer, maar mogelijkheden scheppen op lange termijn!

3. Uitbreiding van een bestaande school in Turkana (Kenya). Deze school staat onder toezicht van de Africa Inland Church Kenya. De regering betaalt niet de bouw of uitbreiding van scholen, echter wel de exploitatie van de scholen, wanneer die er eenmaal zijn.

Kosten: f 50.000,—.

De nood onder de Turkana's is erg groot. „De Turkana's wonen in een dor en droog gebied”, aldus K. F. de Blois in De Waarheidsvriend, die tevens melding maakt van het werk van mevr. Anderson om een grammatica samen te stellen van hun taal en om de Bijbel in het Turkaans te vertalen. Dr Anderson, die de begroting leverde voor het project schreef: „Ik ben ervan overtuigd dat dit project een zeer belangrijke bijdrage zal betekenen voor het getuigenis van Jezus Christus in dit gebied van Turkana”. Mej. Van der Klis, een Nederlandse zendeling in dienst van de Africa Inlands Mission zei: „Veel kinderen kennen hun ouders nauwelijks of helemaal niet en komen vaak in zeer ondervoede toestand in onze schooltjes aan”.

Giften voor deze projecten kunnen gestort worden op gironummer 3020900 van Stichting Reformatorische Hulpactie Woord en Daad te Velp (Gld.). Aan ieder wordt bij aanvraag gratis het blad „Woord en Daad” toegezonden, waarin uitvoerige informatie gegeven wordt over de verschillende projecten. Aan te vragen bij: „Woord en Daad”, Postbus 115, Parkstraat 52, Velp (Gld.).

Drukkerij „Steenbergen”

★

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukwerk

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Redactieleden	Adres van de Redactie	Advertenties en druk	Abonnementsprijs:	Geref. Persvereniging „Opbouw”
Ds G. Janssen	Postbus 7176	Drukkerij	f 22,50 per jaar	Abonnementenadministratie Pasteursingel 29b, Rotterdam-7 Tel. 010-153703 Giro 40 49 45
Drs H. de Jong	te Amsterdam.	„Steenbergen”,	f 11,75 per halfjaar	
D. W. L. Milo		Slotlaan 220, Zeist.	f 6,15 per kwartaal	
Ds H. Smit		Tel. 0 3404 - 12452	Buitenland: Europa	
Drs H. E. S. Woldring			en zeepost f 30,—; Luchtpost f 50,—	
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.				